

Як визнати особу недієздатною та встановити над нею опіку?

Інколи у людей, які страждають на психічні захворювання існує потреба в захисті їх прав, зокрема в оформленні документів в їх інтересах. В такому випадку може з'явитися необхідність у визнанні таких осіб недієздатними та призначенні їм опікуна. У зв'язку з чим виникає ряд запитань:

Який порядок, процедура та підстави визнання фізичної особи недієздатною?

Який орган має право прийняти таке рішення?

Яким є строк дії такого рішення?

Куди подається заява про визнання особи недієздатною?

Фізична особа може бути визнана судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.

Визнання фізичної особи недієздатною здійснюється судом в порядку окремого провадження.

Порядок визнання фізичної особи недієздатною встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України.

Куди слід подавати заяву?

Заява про визнання фізичної особи недієздатною подається до суду за місцем проживання цієї особи, а якщо вона перебуває на лікуванні у закладі з надання психіатричної допомоги - за місцезнаходженням цього закладу.

Хто може подати заяву про визнання фізичної особи недієздатною?

- близькі родичі;
- члени сім'ї;
- орган опіки або піклування;
- психіатричний заклад.

Вимоги до змісту заяви про визнання фізичної особи недієздатною

У заяві про визнання фізичної особи недієздатною мають бути викладені обставини, що свідчать про хронічний, стійкий психічний розлад, внаслідок чого особа не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.

Заява має містити вимогу/або окреме клопотання про призначення по справі судово-психіатричної експертизи, назву медичного закладу для проведення експертизи, перелік запитань які необхідно поставити на вирішення експертизи. (чи хворіє особа на психічне захворювання ? чи розуміє особа характер та зміст власних дій, чи може керувати ними і передбачати їх наслідки ? чи потребує особа призначення йому опікуна ?)

Судові витрати

Судові витрати, пов'язані з провадженням справи про визнання фізичної особи недієздатною або обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, відносяться за рахунок держави. Про те, в разі, якщо суд встановить, що заявник діяв недобросовісно без достатньої для цього підстави, стягує із заявника всі судові витрати.

Чи потрібно призначення експертизи?

Суд за наявності достатніх даних про психічний розлад здоров'я фізичної особи призначає для встановлення її психічного стану судово-психіатричну експертизу.

У виняткових випадках, коли особа, щодо якої відкрито провадження у справі про обмеження її у цивільній дієздатності чи визнання її недієздатною, явно ухиляється від проходження експертизи, суд у судовому засіданні за участю лікаря-психіатра може постановити ухвалу про примусове направлення фізичної особи на судово-психіатричну експертизу.

Як відбувається розгляд справи в суді?

Справи про визнання фізичної особи недієздатною суд розглядає за участю заявника, особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, та представника органу опіки та піклування. З урахуванням стану здоров'я особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, її участь у розгляді справи може відбуватися у режимі відеоконференції з психіатричного чи іншого лікувального закладу, в якому перебуває така особа, про що суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі.

Питання про виклик фізичної особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, вирішується в кожному випадку судом із урахуванням стану її здоров'я.

Для визначення фактичної можливості такої особи з'явитися в судове засідання,

а також про можливість особисто дати пояснення по суті справи у разі необхідності суд може призначити відповідну експертизу.

Суд, ухвалюючи рішення про визнання фізичної особи недієздатною, встановлює над нею відповідно опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй опікуна.

Суд за заявою органу опіки та піклування чи особи, призначеної опікуном, у місячний строк звільняє її від повноважень опікуна і призначає за поданням органу опіки та піклування іншу особу, про що постановляє ухвалу.

Суд розглядає питання про звільнення опікуна в судовому засіданні з повідомленням заінтересованих осіб. Неявка цих осіб не перешкоджає розгляду питання про звільнення опікуна.

Скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, в разі її видужання або значного поліпшення її психічного стану здійснюється за рішенням суду на підставі відповідного висновку судово-психіатричної експертизи за заявою опікуна, членів сім'ї, органу опіки та піклування або самої особи, визнаної недієздатною.

Рішення суду після набрання ним законної сили надсилається судом органу опіки та піклування, органам ведення Державного реєстру виборців за місцем проживання фізичної особи.

Строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом, але не може перевищувати двох років.

Клопотання про продовження строку дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною має право подати опікун, представник органу опіки та піклування не пізніше ніж за п'ятнадцять днів до закінчення строку.

З якого моменту фізична особа вважається недієздатною?

Фізична особа визнається недієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.

Чи можливо поновити цивільну дієздатність фізичної особи, яка була визнана недієздатною?

За заявою опікуна або органу опіки та піклування суд поновлює цивільну дієздатність фізичної особи, яка була визнана недієздатною, і припиняє опіку, якщо буде встановлено, що внаслідок видужання або значного поліпшення її психічного стану у неї поновилася здатність усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними.

На жаль, в сучасних умовах цифрового простору уберегти персональні дані досить складно. Шахраї використовують фіктивні документи для оформлення кредитних договорів, для чого лише «змальовують» підпис позичальника. Якщо раптом з'ясувалося, що на вас висять «ліві» кредитні договори, то не відкладайте вирішення проблеми. Звертайтеся у банк і правоохоронні органи. І не забувайте, що не виключені ситуації, коли банк «списує» борг, але продає його колектору або просто «забуває» прибрати його з кредитної історії, що занижує ваш кредитний рейтинг. Тому, візьміть за правило - раз на рік просити дані з Бюро кредитних історій.

Звертаємо увагу, що цей буклет носить рекомендаційний характер, і вирішення окремих ситуацій потребує консультації зі спеціалістом.

Буклет розроблений в рамках проекту «Розбудова сталої системи доступу до правосуддя та безоплатної правової допомоги в Узинській об'єднаній громаді», що реалізовується за фінансової підтримки Міжнародного Фонду «Відродження».

Буклет містить правову інформацію, актуальну станом на вересень 2021 року

